

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția, Joi și Sâmbata

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă — Articuliile nemăsurate nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidieceșan.

— Raport special. —

Sedința VIII.

la 15/27 Aprile, 1895.

Ședința se deschide la 4 ore p. m. Protocolul ședinței a VII din 15/27 Aprile, nefiind pe deplin redactat, autenticarea lui se amână pe altă ședință

La ordinea zilei raportul comisiunii școlare.

Raportorul acesteia deputatul Zevedeiu Mureșan referă asupra raportului consistorial din 9 Februarie 1895 Nr. 1127 Scol. prin care se transpun manualele din studiul religiunii lucrate de Preacuvioșia Sa Dr. Ilarion Pușcariu archimandrit și vicariu archiepiscopesc.

a) „Manualul de istorie bisericească pentru tinerimea de confesiunea gr. or. din școlele medii și comerciale” în două părți.

b) Istoria bisericească pentru școlile populare.

c) Istoria biblică pentru școlile medii inferioare și școlile civile, și

d) Istoria biblică în folosul școlilor populare.

Aceste manuale fiind censurate din partea comisiunii consistoriale esmise în această cauză, și fiind lucrate în conformitate cu planul de învățământ din studiul religiunii aprobat de sinod sub Nr. prot. 86 din 1888 și fiind introduse deja în mod provisoriu în școlile noastre — la propunerea comisiunii sinodul le aprobă spre a se folosi în școlile noastre.

Raportorul comisiunii școlare deputatul Dr. Span referă asupra hărții consistoriale Nr. 7813 Scol. privitoare la decrescerea Nrului elevilor dela gimnasiul din Brad în anii scol. 1891/92 și 1892/93. Din acesta rezultând că decrescerea a fost numai din întâmplare, dar de fapt computând perioade de timp mai lungi numărul elevilor se înmulțește, la propunerea comisiunii se ia spre știință.

Același raport referă asupra hărții consistoriale Nr. 3709 scol. din 18 Decembrie 1894 privitoare la rugarea parohului din Lancrâm Isidor Blaga pentru întemeierea a două stipendii de câte 60 fl. din fundațiunea Moga, pe sama alor 2 fii ai sei elevi în gimnasiu. La propunerea comisiunii sinodul ia spre știință raportul consistorial, în urma căruia atari stipendii pe basa testamentului rep. episcop Vasile Moga nu se pot sistematiza fiind acestea menite pentru studenți în filosofie ori drept.

Raportul consistorial Nr. 4724 scol. din 1 Septembrie 1894 referitor la neținerea adunărilor generale a reuniunilor inv. din districtul Abrud și Cluș cu anul 1893 și aducerea la cunoștință despre reîntrirea unui curs normal în afacerile acestor reuniuni, la propunerea comisiunii sinodul i-l ia spre știință.

Tot raportul Dr. Petru Span, referă asupra raportului consistorial Nr. 6089 scol. de datul 6 Aprile 1895 privitor la dispozițiunile ce a luat Venerabilul Dispozițiune pentru ce a asigura minimul salariilor învățătorilor de 300 fl. pretins de lege — în

comunele unde din mijlocele proprii urcarea acesta nu e posibilă:

Acest raport la propunerea comisiunii școlare se ia spre știință și se invită consistoriul ca la sesiunea procsimă sinodală să presinte un conspect a acelor comune bisericești, cari nici n'au ridicat salariul la suma de 300 fl. nici n'au cerut ajutoriu dela ministru, și întru cât ar afla de lipsă se ia la răspundere pe acele organe bisericești, cari au documentat neglijența vădită în privința îngrijirii de sorțea școlilor noastre poporale, 6r pentru votarea ajutorului de 2100 fl. din fondul școlar eparchial pentru anul scol. 1894/95 în contul bugetului anului 1895 i-se dă indemnizare.

Raportul consistorial Nr. 6540/94 scol. de dto 6 Aprile 1895 despre învoirea reciprocă cu consistoriul gr. cat. din Blăș, pentru înființarea de școle comune în comunele mestecate, unde singuraticile confesiuni nu pot ținea școle separat, la propunerea comisiunii se ia spre știință.

Dispozițiunile luate de Ven. Consistoriul pentru de-a se reincepe exercițiile practice ale elevilor seminariiali în grădina economică a seminariului împărțite prin raportul seu, Nr. 639 scol. se iau spre știință.

Raportul consistorial Nr. 890 scol. referitoriu la procurarea unor modele de caligrafie și desemn precum și la cauzele din cari provine stagnarea înființării și cultivării grădinilor școlare, la propunerea comisiunii se ia spre știință.

Raportul consistorial Nr. 2692 referitoriu la revidarea „Regulementului pentru esaminarea profesoriilor de la școlile medii (din 1873) la propunerea comisiunii se ia spre știință, cu aceea că consistoriul să insiste ca corpul profesoral al școlilor medii din Brașov însarcinat cu elaborarea unui atare regulament, până la procsima sesiune sinodală negreșit să-l presinte.

Raportul consistorial Nr. 3689 Scol. în cauza înființării organului pedagogic, aflându-se afacerea în pertractare, se ia spre știință.

Raportul consistorial Nr. 2753 Scol. referitoriu la colecta inițiată de către Consistoriul metropolitan în folosul școlilor noastre confesionale, — la propunerea comisiunii se ia spre știință.

Regulamentul pentru organizarea învățământului în metropolie înaintat cu hărta Nr. 8362 Scol. după o desbatere mai recentă, constatându-se, că este în consonanță cu normativul nostru școlar votat în anul 1882 — Sinodul i-l primesce ca material acceptabil având a se înainta congresului bisericesc spre a-l pertracta în merit.

Raportul comisiunii școlare deputatul Ioan Popea referă asupra raportului consistorial Nr. 1607 scol. dto 23 Febr. a. c. prin care se asterte cartea dlui Virgil Onițiu director gim. în Brașov „Limba română, ființa, originea, rudeniile și istoria ei” manual pentru gimnasia, școle reale și pedagogie și propuneri, se aprobe ca carte didactică pentru școlile noastre. Sinodul și de astădată face abatere dela conclusele sinodali din 1887 Nr. 102 și 80 din 1890 și admite cartea ca manual de școlă.

La ordine raportul comisiunii financiare.

Referentul deputat Dr. Liviu Lemenyi referă asupra raportului consistorial ca senat epitropesc din 17 Dec. 1894 Nr. 8361 prin care se transpune proiectul de regulament despre administrarea afacerilor epitropesci. Acest proiect fiind tipărit s'a împărțit între membrii sinodului, la propunerea comisiunii se privește de cetit și luându-se la desbatere specială, amăsura propunerii comisiunii Sinodul apreiind principiile cuprinse în proiectul de regulament despre administrarea afacerilor epitropesci adpus de Consistoriul metropolitan, însărcină pe Consistoriul archidieceșan a raporta acesta Consistoriului metropolitan dând espresione dorinței, ca pe basa acestui proiect afacerile epitropesci să se reguleze în mod uniform pentru înțrăga metropolie.

Același raport referă asupra hărții consistoriale din ședința plenară din 27 Martie 1895 Nr. 2698 prin carea se transpune rugarea archivarului consistorial Demetriu Câmpăan pentru o nouă sistemare a salariului său acum de 700 fl. sinodul votează archivarului consistorial Demetriu Câmpăan un adaos personal anual de 100 fl. din fondul general administrativ începând cu 1 Ianuarie 1895, 6r cestiunea sistemării se predă consistoriului.

Comisiunea financiară prin deputatul său Dr. Remus Roșca referă:

a) asupra raportului consist. Nr. 2069 Ep. despre starea proceselor fondurilor și fundațiunilor archidieceșane cu finea anului 1894.

b) asupra raportului consistorial Nr. 1819 Plen. referitoriu la la împărțirea ajutoarelor și stipendiilor din fundațiunea Andronic, la propunerea comisiunii financiare se iau spre știință.

Același raport referă asupra raportului consist. din 12 Aprile a. c. Nr. 2690 Scol. prin care se promovează rugarea reprezentanței gimnasiului din Brad pentru un ajutor de 500 fl. spre acoperirea speselor împreunate cu clădirea și arangearea a două sale de învățământ. După o desbatere deputatului Vasile Dămian, sinodul decide a se da rugarea reprezentanței gimnasiului din Brad Ven. Consistoriul cu îndrumarea că, dacă este posibil, să se considere.

Raportul comisiunii organizătoare deputatul Parteniu Cosma referă asupra propunerii deputatului Dr. Andreiu Monda referitoare la trimiterea rapoartelor tipărite deputaților, cu 14 zile înainte de deschiderea sesiunii — la propunerea comisiunii, sinodul decide: fiind resoltivă cestiunea acesta prin concludul Nr. 12 din 1880 luarea unui coclus nou este superfluă.

Anunțându-se ședința procsimă pe Duminecă la 10 ore ședința se încheie la 6 1/2 ore p. m.

Ședința IX.

ținută la 16/28 Aprile 1895.

Să cetesc protocoalele ședinței a VII-a și a VIII-a din 15/27 Aprile și se autentică.

La ordinea zilei raportul consistoriului archidieceșan ca senat școlar din 13 Aprile a. c. Nr. 3092 Scolar, asupra manualului de școlă „Limba maternă”, de Dr. Ilarion Pușcariu.

Deputatul Ioan Popea în calitate de referent al comisiunii școlare propune și sinodul decide: cartea intitulată „Limba maternă” ed. II de Dr. Ilarion Pușcariu să aprôbă ca manual pentru școlile populare și institutelor pedagogice, fiind o carte metodică, ce împreună teoria cu practica.

Urmând la ordinea zilei hărta consistoriului archidiec. din 13 Aprile a. c. Nr. 3093 Plen., prin care se promovează raportul comisiunii administrative a tipografiei archidieceșane despre activitatea sa în decursul anului 1894, deputatul Dr. Ioan Mihul, ca referent al comisiunii financiare raportă asupra raportului general al comisiunii administrative a tipografiei archidieceșane.

La propunerea comisiunii raportul se primesc drept basă la desbaterea specială și se aclude la protocol.

Partea raportului privitoare la numărul ședințelor ținute, al esibilitelor întrate și resolvirea acelor, precum și măsurile luate față cu contribuțiunea și echivalentul erarial prescrisă în sarcina fondului tipografiei, conform propunerii comisiunii se ia spre știință.

Încât privește supracolandarea casei tipografiei, la propunerea comisiunii se susține concludul sinodal din anul trecut luat sub Nr. 131.

Privitor la rațiociniile tipografiei și librăriei pe anii 1893 și 1894, ce nu s'au compus și revidat încă, conform propunerii comisiunii sinodul reprôbă această nejustificată întrelăsare și însărcină consistoriul archid. a solicita la comisiunea administrativă a tipografiei compunerea și subșternera spre revidarea a rațiociniilor restante, 6r încât acesta solicite ar rămână fără rezultatul dorit, să îndatorizeze consistoriul a îngrijii, ca aceste rațiocinii să se compună din oficiu și pe spesale celor-ce poartă vina pentru trăgânarea acestei afaceri astfel, încât și acestea rațiocinii și cele ale anului 1895 să pôtă fi susse deliberrării ulterioare a procsimului sinod ordinaru rămânând votarea absolutoriului pentru anii 1893 și 1894 până atuncea în suspens.

Celelalte părți ale raportului din cestiunea la propunerea comisiunii se iau spre știință, în vederea esibilitelor separate întrate în obiectele despre cari se face amintire.

În legătură cu acest raport, la propunerea comisiunii sinodul află de lipsă a dispune următoarele întru ameliorarea mersului afacerilor la tipografie și augmentarea rentabilității aceleia:

a) comisiunea administrativă primesc însărcinarea de a elabora până la 1 Octombrie 1895 un Normativ, în care se se fixeze numărul personalului ce este a se aplica la conducerea tipografiei și a librăriei archidieceșane, să se precizeze drepturile și datorințele fie-cărei persoane aplicate la tipografie precum și raportul acelor față cu comisiunea administrativă, în fine să se reguleze modul cum este a se esercia controla recerută în afacerile tipografiei și mersul afacerilor preste tot;

b) tot până la terminul sus indicat să statorizeze comisiunea administrativă a tipografiei un nou sistem de contabilitate pentru tipografie și librărie, care se corăspundă mai bine

recerînțelor unei controle esacte și prescrișelor legii comerciale și pe baza cărui să fie posibil a compune un atare rațiociniu și respective bilanț, din care să reiasă separat rezultatul obținut în fie-care an, de tipografie și librărie;

c) cele dispuse sub a) și b) sunt a se pune în lucrare cu începutul anului, ce urmăz, având a premerge o inventarisare generală a tipografiei și a librăriei, consistoriul se controleze executarea acestor dispozițiuni luând la cas de lipsă energice măsuri, dacă până la terminul pus nu se vor duce în îndeplinire cele cerute dela comisiunea administrativă a tipografiei archidieceșane;

d) în considerare că debitorii tipografiei și a librăriei represintă în prezent o sumă de apröpe 20.000 fl. v. a. să însărcineză comisiunea administrativă a face toți pașii de lipsă pentru a încassa aceste pretensiuni în decursul anului, ér pretensiuni neincasabile sau dubioșe să le ștergă, pentru a obținé un inventariu mai fidel despre averea tipografiei;

e) în fine despre modul cum s'au executat tóte cele mai sus dispuse este a se presenta raport aménunțit în viitoră sesiune sinodală.

Tot comisiunea financiară, prin același referent, raportéză asupra hârtiei Consistoriale din 6 April a. c. Nr. 2093 Ep. prin care promovéză la sinod raportul esmisului consistorial Pantaleon Lucața privitoriu la dauna de 658 fl. v. a. 10 cr. v. a. cauzată fondului tipografiei prin fostul director al acesteia Stefan Dimitriu.

La propunerea comisiunii sinodului enunță ca conclus:

Actele prezentate nefiind suficiente pentru a lua decisiune meritorică în obiectul restituirii daunei de 658 fl. 10 cr. v. a. cauzată fondului tipografic susținându-se conclusul luat în sesiunea trecută sub Nr. 131 pt. VI. să invită consistoriul a cere în acest obiect informarea justificativă a comisiunii administrative, având a se pronunța și în aceea direcțiune, dacă organul de control instituit prin dispozițiile testamentare corespunde chie-mării sale și părerea fiscalului consistorial, având a substerne actele astfel completate în sesiunea viitoare spre decedere ulterioară.

Cu privire la hârtia consistorială din 10 April a. c. Nr. 3044 Preș. prin care să substerne conclusul comisiunii administrative a tipografiei referitoriu la edarea mai departe a foi archidieceșane „Telegr. Român”. Comisiunea financiară propune:

Admițându-se vederile cuprinse în raportul comisiunii administrative a tipografiei înaintat în obiectul acesta, pe lângă reasumarea conclusului luat în sesiunea sinodală din anul 1893 sub Nr. 89 apröbă transformarea foi archidieceșane „Telegr. Român” în foia săptămânală cu cuprins politic, bisericesc și școlar și sub condițiile îndigitate în suspomenitul raport al comisiunii administrative a tipografiei.

Față cu acesta propunere deputatul Ioan de Preda face următoarea contra propunere:

Atacerea transformării țiarului arch. „Telegraful Român” să se transpună consistoriului arch. spre a-și da părerea în obiectul acesta.

Punându-se la vot ambele propuneri se primesce contra propunerea deputatului Ioan de Preda și sinodul enunță drept conclus:

Afacerea transformării țiarului „Telegr. Român” se transpune consistoriului arch. spre a-și da părerea în obiectul acesta până la sesiunea procsimă.

Același referent al comisiunii financiare, raportând asupra proiectului de buget al consistoriului archidieceșan pe anul 1896 promovat sinodului prin hârtia consistorială din 4 Martie a. c. Nr. 1896 Ep. propune și sinodul decide:

Proiectul de buget al consistoriului arch. pe anul 1896 să primesce drept basă la desbaterea specială

În desbaterea specială a acestui proiect la propunerea comisiunii, poziția 3 de sub pt. a „Fondului general administrativ” de sub titula „Acoperire” rămâne afară din acest loc și are a să inducă sub pt. b) venitele proprii a le fondului ca o nouă poziția în forma de: Taxe sidocșiale 8000 fl. v. a.

Tot la propunerea comisiunii sinodului decide:

După poziția 14 sub titula: „Recerînțe are a să introduce o poziție nouă „Aduș personal archivarului” prot. actual de 100 fl. v. a.

La propunerea deputatului Mateiu Voilean sinodul decide:

La fondul școlar eparchial poziția 4. dela erogate se ridică dela 2400 la 2600 fl. v. a.

Tot comisiunea financiară prin referentul său deputatul Valeriu Bologna raportéză asupra hârtiei consistoriale din 3 Decemb. 1894 Nr. 7990 Epit., privitoriu la întevnirea consistoriului archidieceșan pe lângă consistórele din Arad și Caransebeș pentru subventarea școlilor centrale gr-or. rom. din Brașov. La propunerea comisiunii, sinodul ia la cunoștință raportul consistoriului îndrumându-l totodată de a raporta în anul viitoriu despre conclusul adus în această cauză de către sinodul din est an al eparchiei Aradului și în nees cu această să revină cât cu privire la subvenționarea din partea archidieceșei din nou la îndrumările referitoare primite prin conclusul 135 a sinodului din 1894 pentru a satisface, dacă și întru cât va fi cu puțință cel puțin în viitoriu, dacă în prezent nu s'a putut intențiunilor acelu conclus.

Același referent al comisiunii financiare raportând asupra cererii „Eforiei școlilor centrale din Brașov” privitoriu la împrumutul de 10.000 fl. v. a. ce l'a contras această Eforie din „Fondul general administrativ al archidieceșei”, precum și la liquidarea unor sume reținute de cassa consistorială archidieceșană a conto intereselor neplătite pentru această datorie; de asemenea referitoare la luarea de dispozițiuni spre scopul achitării acestei datorii propune:

Din suma de 7500 fl. v. a. rețînută de către consistoriu cu începerea anului 1894 a conto datoriei de 10.000 fl. v. a. a școlilor centrale gr. orient. rom. din Brașov să se achite interesele restante după acesta pe anii 1891, 1892 și 1893, apoi interesele curente din 1894 până în 1 Iuliu 1895 socotindu-se cu 6%. Însă fără interese dela interese, apoi să se achite tóte dările de venit ce le-a solvit fondul general administrativ din 1884—1890 inclusive după acest împrumut abștându-se dela încassarea de interesele pentru anii 1885 până inclusive 1890.

Suma ce va prisosi după socotirea susindicată din totalul de 7500 fl. v. a. rețînut de către consist. să se liquideze la mâna Eforiei școlilor din Brașov debitându-se pentru ea fondul general administrativ, la care întreaga rețîneră a fost capitalisată. Cât pentru viitoriu și cu începerea dela 1 Iuliu 1895 să reducă interesele acestui împrumut dela 6% la 4½%.

Minoritatea prin ref. seu Dr. Remus Roșca, propune:

Până când Eforia va puté replăti acest împrumut să solvécă 5% interese retrăgându-se interesele la 1 Ianuar a fie-cărui an din subvențiunea anuală de 5000 fl. v. a. ce o primesce Eforia dela universitatea fostului fond regiú.

Dep. Dr. Liviu Leményi propune: Afacerea împrumutului de 10.000 fl. v. a. să reguléză astfelu că vor avea să se compute 5% interese dela anul 1885 și până ađi, precum și de aci înainte.

Punându-se la vot să primesce propunerea dep. Dr. L. Leményi și sinodul enunță ca conclus:

Interesele pentru împrumutul de 10.000 fl. v. a. să reducă cu începerea dela 1885 la 5% având să se detragă în viitoriu totdeuna când să ridică ratele dela universitatea săsécă încât privesc suma rețînută; restul să se administreze Eforiei școlilor centrale.

Urméză la ordinea țilei comisiunea petiționară, care prin referentele seu Dr. Andreiu Monda raportéză asupra următoarelor petițiuni intrate la sinod:

a) Cererea parochului Samuil Sabo din Blaș spre a i-se sistemisa un salariu de 300 fl. pentru catechisațiune

b) Cererea parochului Ioan Dan din Galomfaléu mare pentru o remunerațiune anuală de catechet la școlile din Cristurul secuesc și Odorheiu.

c) Cererea parochului Nicolae Borza tot pentru asemenea remunerațiune.

La propunerea comisiunii: să transpun consistoriului spre ale lua în considerațiune între marginele bugetului, cu îndrumarea de a veni la sesiunea procsimă cu un proiect despre salarizarer permanentă a chatecheșilor.

Referitoriu la:

a) Rugarea par. Partenie Stoica din Bastea-Holdea tractul Dobrei pentru un ajutoriu.

b) Rugarea parochului Iosif Magda din Feneș, protopop. Abrudului pentru un ajutoriu de 200 fl. la propunerea comisiunii să transpune consistoriului spre competența afacere.

Privitoriu la a) rugarea parochiei Jacul român protopresbit. Sighișórei pentru de a se primi la cursul estroordinariu candidatul Nicolae Șerb din Felța;

b) rugarea sinodului protp. al Hașegului tot de același cuprins pentru întregirea mai multor biserici cu indiviđi cu mai puțină cualificațiune decât cea normală la propunerea comisiunii să transpune consistoriului ca să eruzeze intrucât parochiile din cestiune n'ar puté fi întregite în cale ordinară și să facă la procsima sesiune raport și propuneri concrete.

La ordinea țilei statorirea bugetului cassei, care la propunerea biroului să statorisce în suma de 2224 fl. 12 cr. și să aviséză la cassă.

Pentru autentificarea protocolului ședinței a IX-a să alege o comisiune din toți deputații sinodali, ce se vor afla în Sibiu, care se va întruni mâne în reședința archiepiscopescă la órele 12 din țî, în localul destinat spre acest scop.

După ce tóte obiectele sesiunii actuale sunt resolvite Esc. Sale Inalt Prea sfințitul D. archiepiscop și Metropolit constată că consultările au decurs în regulă cu o mică excepțiune, dovedindu-se din partea deputașilor sinodali o viuă interesare de causele noastre bisericesci, implórá asupra lucrărilor ajutoriu Dumneșcesc, și declară sesiunea de încheiată.

La cuvintele Inalt Ptea Sfinției Sale deputatul Ioan cavaler de Pușcariu mulțemesce în numele deputașilor pentru conducerea înțeleptă a Ecselenției Sale precum și pentru rivna arătata în decursul desbatarilor și fi uróză sănătate îndelungată spre binele bisericii noastre.

Cu acestea sesiunea sinodală s'a încheiat la 2 óre d. a.

Sinódele diecesane.

Sinodul eparchial al diec. Arad.

Joi, la 13/25 April a s'a ținut ședința a cincia, în care s'a petrecut actul solemn: espunerea apreșierii cuvântului de deschidere a P. S. Sale episcopului diecesan Ioan Meșian, predată prin referentul comisiunii speciale, Paul Rotariu.

Din lipsa de spaț ne putând a da loc în nrul de față discursului, ce l'a rostit cu această ocașiune referentul amintit, precum și răspunsului, ce l'a dat P. S. Sa Domnul episcop, ne mărginim a reproduce conclusul

ce l'a luat în cestiunea acesta sinodul, la propunerea comisiunii speciale:

„Din cuvântul de deschidere sinodul cu bucurie ia act despre importante momente, ce se cuprind în acesta și enunță ca conclus:

b) adreséză cuvinte de felicitări Preasfinției Sale din incidentul archieriei și păstoririi de 20 de ani;

b) dá viuă expresiune simțemintelor sale de pietate față de marele archiereu Andreiu baron de Șaguna, nu mai puțin față de acei bărbați, cari trecuți la cele eterne, la timpul seu au spriginit și conlucrat cu acel mare bărbat;

c) ne aducem cu mare recunoștință aminte și de acei bărbați conlucrători la marele op al revindicării și reorganisării autonomiei noastre bisericesci, pe cari bunul Dumnezeu i'a conservat încă până în țîua de ađi în viétă;

d) pe temelul rezultatului material și moral întonat în lăudatul cuvânt de deschidere, sinodul constată cu bucurie acest progres, care indică o activitate solidă serioșă și matură a organelor noastre diecesane.

După actul solemn a urmat la desbatero cestiunea fondului de pensii a profesorilor și oficialilor consistoriali.

Vineri și Sâmbătă s'au ținut câte două ședințe și apoi sesiunea sinodală s'a închis Duminecă în 16/18 April. Éta momentele mai însemnate din aceste ședințe:

Cestiunea cu înființarea unei fabrice de lumini pentru biserici s'a lăsat în grija consistoriului, în lipsă de mijlóce bănesci, ca să o mai studieze, și la timpul, când consistoriul va crede de posibilă și realizabilă întreprinderea. să o aducă de nou la desbatero în sinod.

Să votéză bugetele anuale ale consistórelor și să constată activitatea ambelor consistorii plenare de îndestulitóre și mulțamitóre.

Din raportul comisiunii bisericesci asupra raportului senatului strîns bisericesc al consistoriului din Arad rezultă cam aceeași stare generală, ca în anul trecut; o mică diferență se constată, favorabilă față de trecut, în punctul raportului referitoriu la mișcarea populațiunii. În anul trecut populațiunea diecesei s'a sporit cu 3077 suflete parte prin treceri la religieuna noastră dela altele, parte prin înmulțirea propriu țise; astfel numărul întreg al populațiunii este 358.362 de suflete.

Comune bisericesci matre și filii sunt de tot în diecesă 416; parochii sistemisate apröpe 400, — numărul caselor credincioșilor este de apröpe 63 mii, al familiilor apröpe 76 mii, al nou născușilor ajunge suma de 17 mii.

Proiectele de statute a) pentru pensionarea preoțimei și b) pentru pensionarea unșionarilor și profesorilor, prezentate sinodului, au rēmas în suspens până la sinodul procsim. În principiu ambele au fost acceptate, ér atunci se vor pertracta în special.

S'a resolut cererile intrate, între cari două sunt mai de mare însămnătate: una a gimnasiului din Brad, alta în cauza gimnasiului din Brașov, ambele cerënd dela diecesă ajutor. Cu regrete unanime cererile acest'au respins în sinod, fiindcă diecesele nu dispun de averi, ca să pótă da ajutoriu cerut.

Revista politică.

În 25 și 26 April a. dieta unșurécă s'a ocupat pentru a treia órá cu proiectele bisericesci respinse de camera magnașilor, cari sunt, precum scim, recepțiunea ovreilor și liberul exercițiu religionar.

Desbatero asupra celui dintăiu proiect s'a făcut fără mult șgomót și numai un singur deputat (Vajay) a vorbit contra proiectului. Partidele opoșionale au fost p-ntru proiect, și astfel proiectul a întrunit majoritate absolută. În ședința dela 26 l. c. s'a desbătut proiectul despre liberul exercițiu religionar, din care camera magnașilor a eliminat paragraful despre neconfesionalitate. Referitor la acest proiect, au intrat la birou patru propuneri: comisiunea de culte a propus ca parlamentul să apröbe tectstul came-rei magnașilor suplinind ce acesta a lăsat,

și astfel s'î trimită camerei magnaților; comisiunea justițiară a propus, ca dieta să susțină întreg și neștirbit textul original al proiectului; a treia propunere este a contelui Iuliu Szapary, care a dorit, ca §-ul despre neconfesiionalitate să fie dat la o parte din proiect, și ținerea în evidență a celor fără confesiune să se facă pe calea ordinațiilor; în fine a patra propunere este a lui Polonyi, care recomandă dietei să primască teștutul votat de camera magnaților, asigurând prin această ridicarea la valoare de lege a proiectului. La votarea, ce s'a făcut în 27 Aprilie, camera a respins toate propunerile aceste, afară de aceea a comisiunii justițiare — prin urmare proiectul se va trimite nealterat și în textul original camerei magnaților. După informațiile mai nouă ele vor fi dezbătute la 13 sau 14 Maiu în casa magnaților.

Stipulațiunile tratatului de pace dela Simonoseki dintre China și Japonia și intervențiunea pentru a se opune executării unora din condițiunile păcii, continuă a preocupa presa din Europa în prima linie. Rusia, Franța și Germania au protestat și discuțiunea se învertesce acum în jurul motivei, care ar determina pe Anglita să nu se alipescă la acest protest.

"Times" publică asupra intervențiunii puterilor europene comentariile următoare:

"Protestul Rusiei, Germaniei și Franciei, contra tratatului din Simonoseki va provoca un interes considerabil în Anglia, dar sentimentul dominant va fi mirarea. Dacă protestul acesta s'a făcut serios și dacă părțile interesate sunt gata să-l sprijinescă prin acțiune, trebuie să se aștepte la un triumf diplomatic semnalat și să o felicităm pentru acesta. Interesul ei în chestie e vișibil, acțiunea ei înțeleasă; dar al Franciei și Germaniei nu se cam pricepe. Întru cât pôte să le privească mărirea Japoniei? Ele au, fără îndoială interese comerciale în China, dar interesele acestea sunt oare atât de direct amenințate prin întinderea continentală a Japoniei, încât cred trebuincios a sprijini protestul Rusiei?"

"Anglita are interese comerciale mult mai superioare decât acelea ale acestor trei puteri; totuși noi nu ne simțim obligați a face un astfel de demers. Condițiunile Japoniei sunt aspre și credem că pacea și ordinea ar fi fost mai bine asigurate dacă ar fi fost mai puțin severe."

Pare că protestul celor trei puteri a încurajat pe China în dorința de-a nu ratifica condițiunile grele ale tratatului încheiat de plenipotențiarul ei Li-Hung-Chang, căci telegramele din urmă vesteau că mai multe generali chinezi cer continuarea războiului și că în cazul unei ratificări a tratatului dela Simonoseki se prevedea război în armată.

Agenția Stefani are informațiune din Washington că, după știrile din Tokio, demersurile celor trei puteri în privința tratatului dela Simonoseki, deși nu are un caracter amenințător totuși a produs agitație în populația orașului.

Noutăți.

Conferența. Sâmbătă în 4 Maiu a. c. va ține reșamitul călător în regiunile polare dl. Iuliu de Payer, o conferență în teatrul orășenesc de aici. Venitul material este destinat pentru noua expediție polară, ce dl Payer intenționează a o întreprinde în anul viitor 1896. Până atunci dl Payer voiesce prin astfel de conferințe a aduna o parte a speselor, ce recere expediția și cari s'î urcă la suma de 1/2 milion. Conferențele dlui Payer au fost întâmpinate cu via interes în întreaga monarchie și chiar și M. Sa. monarbul s'î interesază de planurile sale, primindu-l în audiență și luând informațiuni.

Publicul român este rugat a lua parte în număr cât de mare la conferența dlui Payer. Bilete se află de vânzare la librăria Ios. Drotleff. — Dl Payer va ține conferințe în mai multe orașe din Ardeal.

Deputat congresual. Din Ilia ni s'î scrie, că în cercul electoral VII al Iliei devenit vacant prin mărtea regretatului Alecsiu Olar, a fost ales de deputat mirând-nul Victor Tordoșan, funcționar consistorial în Sibiu.

Alegere de capelan. Din Purcăreni ni s'î scrie, că Duminecă la 9 Aprilie anul curent v. s'a făcut alegerea de capelan în parohia greco-orientală din Purcăreni, protopresbiteratul Brașovului. Ales a fost părintele din Zizir Toma Giurgiu cu majoritatea voturilor.

Publicațiuni oprite. Éras ne sosesc vești de opreliște de ale publicațiilor române. Afară de cartea dlui Brote, guvernul a oprit intrarea la noi a fôiei "Vieța" lui Vlahuța "Gazeta Poporului", iar liberal și Marșul ligei române.

Biroul Reuniunii femeilor române din Brașov exprimă mulțămă Institutului de credit și economii "Albina" pentru ajutorul de 200 fl. votat din partea onor. adunării generale a acționarilor, Internatului orfelinat, înființat și întreținut de Reuniunea femeilor române de acolo.

Comitetul societății "Petru Maior" din Budapeșta face cunoscut, că el se află în Zöldfa utza Nr. 43, parter 6.

Calitatea de cetățeni români li-s'a recunoscut din partea senatului român în ședința dela 12 Aprilie v. c., următorilor români ardeleni: 1. Dlu N. Popa, doctor în medicină, în comuna Pupa, lung și domiciliat în comuna Panciu, județul Putna. 2. Dlu Nicolau Preda, născut în comuna Oca, actualmente proprietar în Bucuresci. 3. Domnului Ioan Coltofean, născut în Breșcu, (com. Treiscaune), actualmente comerciant în Galați. 4. Dlu Teodor Cosma născut în comuna Vracievigai (com. Timișului), actualmente comerciant în Craiova.

Legea minelor votată. Camera română, dice "Timpul", a luat în considerație proiectul de lege a minelor cu 77 voturi pentru, și 29 contra. Proiectul a intrunit deci 23 voturi mai mult decât majoritatea trebuinciosă, și șase voturi mai mult decât chiar două treimi.

Raport general al senatului epitropesc.

Nr. 2656 Epitr.

Venerabil sinod archidieceșan!

Despre activitatea consistoriului archidieceșan ca senat epitropesc, și despre momentele mai de însemnătate în decursul an. 1894 avem onore a subțerne Venerabilului Sinod următoriu

Raport general.

Cu referință la partea formală ne luăm voiă a notifica, că acest senat în decursul anului trecut a ținut cu totul 42 de ședințe, dintre cari 37 ordinare și 5 extraordinare.

Piesele intrate în resortul acestui senat au fost în număr de 2948, față cu anul trecut mai multe cu 320; dintre acestea 1303 a fost cu privire la afacerile interne ale fondurilor și fundațiilor, 1645 referitoare la afacerile externe din archidieceșă, și dintre acestea 933 rațiocinii.

Actele înscrise și restanțele din anul 1893 s'au rezolvit, rămânând cu 31 Decembrie 1894, 7; ér rațiocinii restante sunt din 1892, 33; din 1893, 66; din 1894, 533; cu totul 632! afară de rațiocinii, la datul de față mai sunt neresolvite 3 piese, cari după natura lor nu au putut fi rezolvite și finalizate.

Activitatea acestui senat s'a estins cu deosebire în două direcțiuni principale, asupra administrării, manipularii și controlării averii archidieceșei din centru de o parte, ér de altă parte asupra controlării averilor bisericesci din singuraticile comune.

I.

1. Starea fondurilor și fundațiilor archidieceșane cu 31 Decembrie 1894 este evidentă în rațiociniile acestui an, cari se subțern cu raport separat.

2. Sumele de bani gata, cari au rezultat din sortarea mai multor hârtii de valoare și din surse:

a) din suma de 38,000 fl., care la 6 Februarie 1894 a fost depusă cu 4 1/2% la institutul "Albina" s'a cumpărat la 23 Martiu 1894 de 30,000 fl. scrisuri fonciare în corloc de ale cassei de păstrare sășesci din loc cu prețul al pari, cari aduc 4 1/2% interese;

b) pentru suma de 40,000 fl. provenită din sortări depusă la institutul "Albina" la începutul lui Aprilie 1894 cu 4 1/2% fructificare, ș'a cumpărat scrisuri fonciare dela cassa de păstrare din Budapeșta al pari, cari aduc 4 1/2% interese la an, și sunt scutite de contribuțiune;

c) cu suma de 15,000 fl. rezultată din sortări și chirii, care la 1 Novembre 1894 s'a aflat în bani gata, la cassa archidieceșană s'a cumpărat scrisuri fonciare dela cassa de păstrare Sparkassa (Vereinigte Budapestener Sparkassa) cu prețul al pari, cari asemenea aduc 4 1/2% interese, și sunt asemenea scutite de contribuțiune.

În total deci în răstimpul anului trecut s'a făcut o conversiune de 85,000 fl.

3. În legătură cu conșlul sinodului din 28 Aprilie (10 Maiu) 1894 Nr. 71, prin care s'a aprobat zidirea casei din strada Cisnădiei Nr. 7 cu suma pașelă de 80,000 fl. avem onore a raporta, că acesta terminat fiind, ș'a colaudat prin o comisiune consistorială, ér colaudarea s'a aprobat, fiind casa zidită conform planului aprobat.

Spesele zidirei fac în total 85,211 fl. 37 cr.; adecă cu 5,211 fl. 37 cr. mai mult ca preliminar, din cauza unei modificări la trepte în favorul casei vechi cu 15,120 fl. socotit, dă laolaltă 100,331 fl. 37 cr.; această casă aduce la chirii anuale de 6070 fl., fiind totdeodată pre 10 respective 12 ani scutită de contribuțiune, în care timp această casă aduce 6% interese după capitalul investit.

4. Ajutorele votate din fundațiunea "Șaguna" comunelor pentru biserici și școle s'au solvit acelor, conform condițiilor puse din partea Comisiunei.

5. Scontrarea cassei și averii archidieceșane s'a efectuit prin o comisiune emisă din partea Consistoriului, și s'a aflat în deplină ordine.

6. Conform conșlului sinodal din Maiu 1894 Nr. 125 punct I. a și b, prin care s'a efectuit alegerea asesorilor consistoriali în acest senat, pre noul period de 3 ani, acesta în ședința extraordinară din 13 Iunie 1894 pre baza §. 132 punct 5 din statutul organic a ales de cassariu tot pre asesorul consistorial Pantaleon Lucuța, ér postvol de controlor s'a conștituit în mod provisor fostul referent și conștituit în acest senat asesorului Dr. Nicolau Olariu, care în ședința din 18 Februarie 1895 a fost ales de controlor și referent definitiv pentru restul periodului present.

II.

Cu referință la starea materială și controla averii singuraticelor comune din archidieceșă ne luăm voiă a raporta următoarele:

Averea comunelor bisericesci s'a mai sporit și în decursul anului trecut prin donațiuni și legate făcute de către singuraticii binefăcători, precum și prin favorabile cumpărări și vinderi de realități.

1. Cumpărări favorabile de realități prin cari s'a înmulțit în mod însemnat averea acelor a făcut următoarele: Ciceu-Boiana, Coroiu St.-Mărtin, Feldișora-sășuică, Finteușul-mare, Harasăș, Jibert, M.-Ludoș, Minthia, Marcoș, Poiana-mărului, Preșmer, Roșia-sășescă, Toplița-română și Vlăeni.

2. Cu aprobarea din partea acestui Consistoriu s'au efectuit mai multe vinderi de păduri, pământuri și locuri sterpe cum: Alba-Iulia-oraș, Abrud, Câmpeni, fondul școlariu, Cebea, Colun, Daneș, Feneș, M. Cheș, M. Săngeorgiu, Rachiș, Răcasdia Șirnea și Tresnea.

3. Dintre donațiunile mai de însemnătate, cari s'a făcut în anul trecut notăm

donățiunea de 400 fl. făcută de asesorul consistorial Pantaleon Lucuța în favorul zidirei noului Seminaru, Alesandru Lebu, proprietar în Sibiu, casa sa proprie din Cacova în valoare de 5000 fl. și 1000 fl. bani gata, bisericeii din Cacova pentru edificarea școlei; Maria Gligore, bisericeii din Zernesci, realități în preș de 1000 fl.; I. Ciora bisericeii din Abrudșat, realități în preș de 1000; văduva Raveca Constantin Coltofean bisericeii din Breșcu 200, în bani gata; Ioan Curtu bisericeii din Deda un pământ în valoare de 100 fl.; Ioan Galațian bisericeii din Liveșeni pământuri în valoare de 300 fl.; Iacob Dancea și soția sa Ana bisericeii din Geomal pământuri în preș de 2000 fl.; Ana Vasii lui Antonie bisericeii din Ampoia un pământ în valoare de 100 fl.; Lășămăntul după Toma Susian școlei din Fofeldea 500 lei. Ana Balu din Sibiu un legat de 350 fl. în bani gata tot bisericeii din Fofeldea, Acsente Ciovică bisericeii din Fofeldea realități în preș de 100 fl.; și în fine Radu Istrate și Petru Dragoș, ambii din Boița, șie-care în bani gata câte 200 fl. pentru biserica de acolo; în total avere 12,900 fl. v. a.

Cu privire la fundațiunea de 6000 fl. a răposatului Dr. Absolon Todea, avem onore a raporta, că pertractarea rămasului s'î terminat definitiv, și ereșii acestuia conform conșlului sinodal din 28 Aprilie 1894 Nr. 76, a și administrat la cassa consistoriului suma de 6000 fl. împreună cu 600 fl. interese, cu totul 6600 fl. conform tranșacțiunii încheiate de consistoriu cu ereșii și aprobate de Venerabilul sinod, această sumă s'a depus în mod fructifer, până la facerea literelor fundaționale, cari sunt în lucrare.

4. Referitor la zidirea de biserici și școle precum și adaptări la acestea, ne luăm voiă a aduce la cunoștința Venerabilului sinod archidieceșan, că în decursul anului 1894 s'au aprobat planurile și preliminarele de spese:

a) pentru zidirea bisericilor la următoarele comune: Albac, Archita, Blasfală de sus, Brașov-cetate, Borgo-Suseni, Cohalm, Doboli inferiori, Mărgineni, Nadesul-sășesc, Petrilaș, Preșmer, Șirnea, Șirnea-nouă, Telina, Teuși și Tibru; dintre aceste cele din Mărgineni, Șirnea, Șirnea-nouă și Totoiu colaudate și definitiv terminate;

b) pentru edificarea școlilor din comunele: Arpașul-superior, Bacitelec, Băița, Balomir, Bucurdea-vinosă, Cacova, Calbor, Fântâna, Gârbova de sus, Marcoș, M. Órba, Poiana, Predel, Păcliaș, Romoșel, Ródeș, Stremși și Tibru; dintre acestea colaudată și definitiv terminată ș'au dă Cacova;

c) Adaptări s'au făcut la următoarele biserici: Binținș, Boian, Chincș, Curtuiuș, Crăciunesci, Rlu-Sadului, Ticușul-român.

d) Case parohiale s'au edificat în Arpaș, Merchăș, Purcăreni, Săcalul de pădure, Teliu și Tresnea.

5. În ce priveșca afacerile aparținătoare esactoratului consistorial ne luăm voiă a alătura conșpectul despre numărul rațiociniilor din archidieceșă pe anii 1838—1894 cu absolutiu, în stadiul reviziunei, încheiat cu 27 Martiu 1895; și conșpectul despre stadiul rațiociniilor din protopresbiterate, al fondurilor și fundațiilor administrate de epitropiciile protopresbiterale și de alte corporațiuni, asemenea încheiat la 27 Martiu 1895.

Pe baza acestora, în ceea-ce priveșca subțernerea rațiociniilor, față cu anii premergători se constată un progres, afară de protopresbiterate: Avrig, Deva, Făgăraș, Geógiu II., Hașeg, Mediaș și Turda.

6. Depozite date de comune în administrarea acestui consistoriu a intrat în anul 1894 dela 16 comune în sumă de 8,215 fl. parte în bani gata, parte în hârtii de valoare și obligațiuni pentru răscumpărarea regalului de crișmărit.

Depozitele cu finea anului 1893 au fost în suma rotundă 119,000 fl. ér cu finea anului 1894 130,000 fl., rezultă un creșcămănt de 11,000 fl.

7. În cauzele de comasare a hotarelor și înșegarea pădurilor și a pământurilor cari în anul trecut a fost un număr însemnat s'a dat comunelor în casurile obvenite îndrumările și îndigitările necesare, asemenea s'au dat îndrumările de lipsă comunelor în ce priveșca răscumpărarea regalului de crișmărit.

